

1 Johan Ludvig Runeberg

Walter Runeberg, 1885
J. L. Runeberg (1804–1877) on Suomen kansallisrunoilija, jonka tunnetuin runo on kansallislauluksi noussut Maamme (Vårt land). Ruotsiksi kirjoittanut Runeberg oli jo elinaikanaan arvostettu julkisuuden henkilö, jonka kirjallinen tuotanto vahvisti suomalaisen kulttuurin ja kansallisen identiteetin syntyä. Hänen tunnetuin teoksensa on Vänrikki Stoolin tarinat, joka kertoo Suomen sodasta 1808–1809 ja sen sankareista. Muistopatsaan on veistänyt Runebergin poika, Walter Runeberg. Teoksen suurempi versio on Helsingissä.

2 Valtiopäivätriptyyksi

Kirsi Kaulanen ja Ylva Holländer, 2009
Valtiopäivätriptyyksi ja sitä ympäröivä August Eklöfin puisto kuuluvat Porvoon valtiopäivien 200-vuotisjuhluvuoden hankkeisiin. Kaupunkiin haluttiin pysyvä, vuonna 1809 järjestetyistä valtiopäivistä kertova muisto, joka symboloi arvokkaalla tavalla tilaisuuden merkitystä Suomen kehitykselle kohti itsenäisyyttä ja demokratiaa.

3 Georg (Göran) Magnus Sprengtporten Muistolaatta, 2010

G. M. Sprengtporten (1740–1819) syntyi Porvoossa, ja uransa aikana hän palveli sekä Ruotsin että Venäjän armeijassa. Häntä onkin pidetty sekä kansallissankarina että maanpetturina. Sprengtportenin tavoitteena oli luoda itsenäinen Suomen valtio Venäjän tuella, ja hänellä oli merkittävä rooli Suomen suuriruhtinaskunnan synnyssä. Sprengtporten toimi itsehallinnollisen Suomen ensimmäisenä kenraalikuvernöörinä 1808–1809.

4 Louis Sparre

Voimme kiittää Suomeen asettunutta ruotsalaista taidemaalaria ja muotoilijaa Louis Sparrea (1863–1964) siitä, että Porvoon vanha kaupunki on säilynyt sellaisena, kuin me sen tunemme. Alueelle oli jo piirretty ruutuasemakaava, joka olisi tuhonnut keskiajalta periytyneet kadut, torit ja asuinkorttelit. Muistolaatassa on kuva Sparren tekemästä ilmoituksesta, jolla hän kutsui asukkaita kuulemaan alueen säilyttämistä puolustavaa esitelmäänsä vuonna 1898. Asenteet muuttuivat vähitellen, ja kaupungin valtuusto hyväksyi alueen säilyttämisen 1911. Sparre tunnetaan myös Iris-tehtaasta, jonka hän perusti Porvooseen. Siellä valmistettiin Sparren suunnittelema huonekaluja ja Alfred William Finchin muotoilemaa keramiikkaa 1897–1902.

5 Ville Vallgren

Kuvanveistäjä Ville Vallgren (1855–1940) syntyi Porvoossa, ja hän oli Albert Edelfeltin ikätoveri ja ystävä. Edelfeltin tavoin myös Vallgren asui useita vuosia Pariisissa. Vallgrenin tunnetuin teos on suihkulähdeveistos Havis Amanda Helsingin kauppatorilla. Hänet muistetaan myös pienoisveistoksista ja jugendtyylisistä naisahamoilla koristetuista käyttöesineistä. Vallgren lahjoitti itse tekemänsä korkokuvan rakennuksessa aiemmin toimineelle Edelfelt-Vallgren-museolle vuonna 1934. Nykyään hänen teoksiaan on esillä Porvoon museon näyttelytiloissa.

6 Ratsusotilaiden muistomerkki

Muistomerkki on omistettu Suomen kevyelle rakuunajoukolle, joka oli Ruotsin armeijan ratsuväykykikkö 1770–1927. Rykmentin esikunta sijaitsi Porvoossa vuoteen 1777 asti.

7 Larin Paraske ja Adolf Neovius Nina Sailo, 1983

Larin Paraske (1834–1904) on Suomen tunnetuimpia runonlaulajia, jolta on talletettu tuhansia kalevalamittaisia säkeitä, sananlaskuja ja itkuvirsiä. Teologi ja kansanperinteen kerääjä Adolf Neovius tutustui Paraskeen Sakkolassa 1887 ja alkoi tallettaa tämän laulamia säkeitä. Yhteistyö Parasken kanssa jatkui, kun Neovius sai viran Porvoosta. Paraske asui enimmäkseen Porvoossa 1891–1894, ja hänestä tuli kuuluisuus. Muun muassa Eero Järnefelt ja Albert Edelfelt kävivät maalaamassa hänen muotokuvansa ja Jean Sibelius kävi kuulemassa hänen lauluaan.

8 Albert Edelfelt, Ville Vallgren, 1934

Porvoossa Kiialan kartanossa syntynyt Albert Edelfelt (1854–1905) on merkittävimpiä ja rakastetuimpia suomalaisia kuvataiteilijoita. Edelfelt teki kansainvälistä uraa ja asui ja työskenteli pitkään Pariisissa ja Venäjän keisarihovissa. Kesäisin hän palasi Porvoon Haikkooseen äitinsä ja sisartensa luo ja maalasi kesäateljeessaan. Haikkoossa syntyi lukuisia Porvoon-aiheisia teoksia, kuten Lapsen ruumisraudoitus, Leikkiviä poikia rannalla ja Porvoon Linnamäeltä nähtynä.

*Tutustu lisää
Albert Edelfeltin Porvooseen:
Albert Edelfeltin Ateljee
www.albertedelfeltinateljee.fi*

9 1900-luvun sotien muistomerkki

Porvoossa on kaksi Suomen sisällissodan 1918 uhreille pystytettyä muistomerkkiä. Vapaudenpatsas Tuomiokirkon pihalla ja Vakuumuksensa puolesta kaatuneiden muistomerkki Näsin hautausmaalla. Hautausmaalla sijaitsee myös talvi- ja jatkosodan uhrien sankarihautausmaa, jonka muistomerkki, korkea puinen risti, on Lennart Segerstrålen suunnittelema.

*1700-luvun lopulla käyttöön otettu
Näsin hautausmaa on Suomen vanhimpia,
ja siellä on useita kuvanveistäjien tekemiä
hautamuistomerkkejä.*

10 Ruttomuistomerkki

Porvooseen levisi vuonna 1710 Euroopassa riehunut ruttoepidemia Tallinnasta lähteneiden laivojen mukana. Sairauteen ei tunnettu hoitokeinoa ja kuolleisuus oli erittäin suuri. Porvoossa siihen kuoli 652 henkeä eli noin puolet asukkaista. Heidät haudattiin Näsinmäelle, joka oli tuolloin kaupungin laidalla. Samalla Näsinmäkeä käytettiin ensimmäisen kerran hautapaikkana.

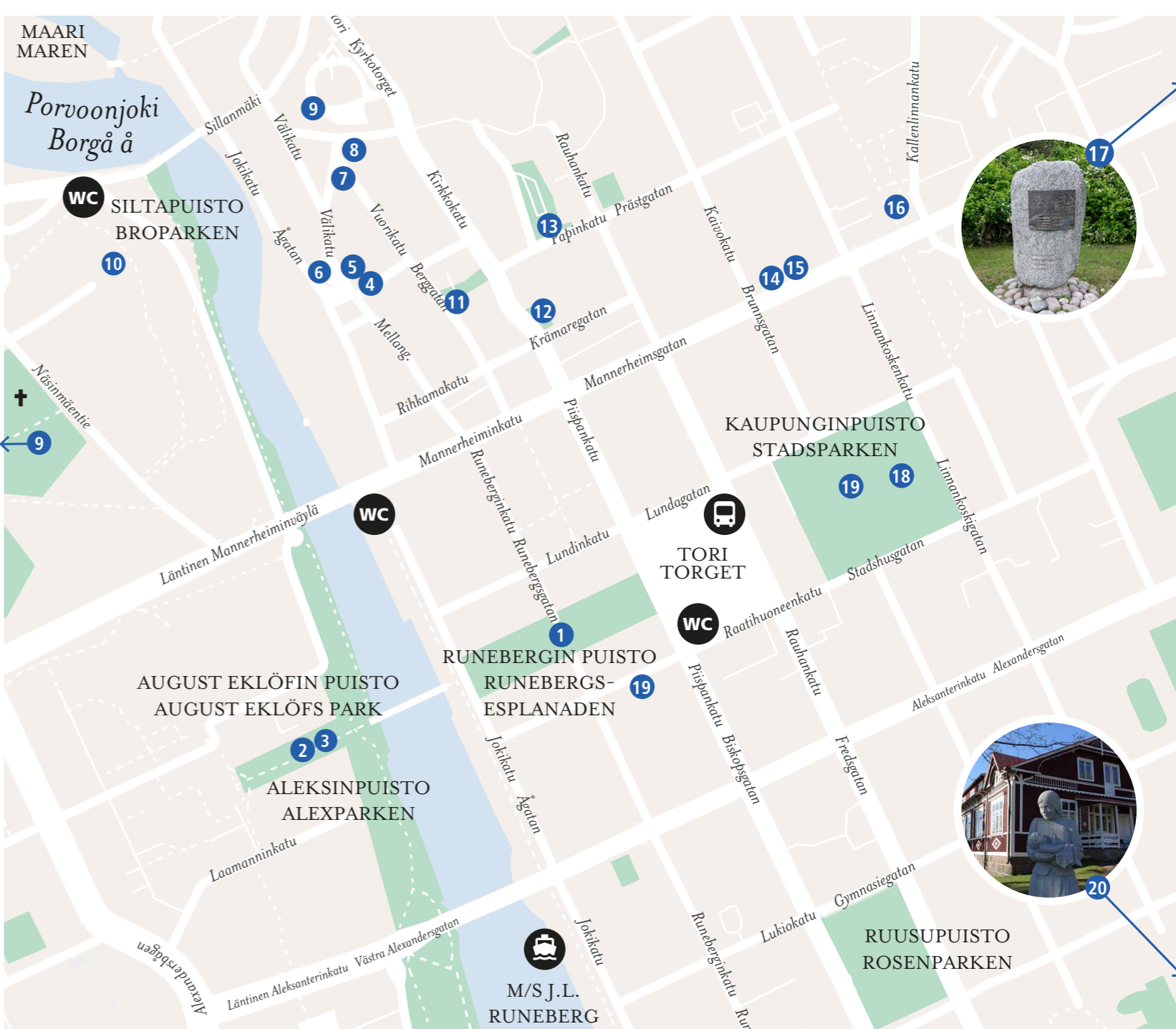
11 Gabriel Linsén, Alpo ja Nina Sailo, 1959
Gabriel Linsén (1838–1914) oli säveltäjä, muusikko ja kuoronjohtaja. Hänen tunnetuin sävellyksensä on Kesäpäivä Kangasalla Sakari Topeliuksen tekstiin. Porvoossa Linsén toimi lyseon musiikinopettajana ja suomalaisen kirkon urkurina. Linsén oli tuottelias säveltäjä, joka kirjoitti noin 80 kuoro- ja yksinlaulua. Gabriel Linsén asui vaimonsa, valokuvaaja Natalian ja perheensä kanssa puiston lähellä nk. Boreniuksen talossa, Vuorikatu 9. Natalia Linsén on ikuistanut 1800- ja 1900-luvun vaihteen Porvoota valokuviiinsa.

12 Fredrika Runeberg, Gunnar Elfgren, 1957
Fredrika Runeberg (1807–1879) oli kansallisrunoilija J. L. Runebergin vaimo, jolla oli myös monipuolinen oma kirjallinen tuotanto. Häntä pidetään ensimmäisen suomalaisen historiallisen romaanin kirjoittajana. Lisäksi Fredrika toimi sanomalehden toimittajana ja kirjoitti kannanottoja naisasiasta, taiteesta ja kielikysymyksistä. Hän julkaisi kirjoituksensa nimimerkin suojassa. Veistos sijaitsee perheen pitkäaikaisen kodin, Rihkamakatu 8:n vieressä.

13 Kuninkaallisen kaartinrykmentin muistomerkki, Lennart Segerstråle, 1939
1800-luvun alussa Suomi oli osa Ruotsin kuningaskuntaa. Ruotsin ja Venäjän raja kulki Ahvenkoskella, vain noin 40 kilometrin päässä Porvoosta. Kuninkaallisen kaartinrykmentin 500 sotilasta saapui vuosina 1803–1805 valvomaan rajaseutua. Sotilaista 300 majoittui Porvooseen ja loput maaseudulle. Sotilaiden määrä oli merkittävä noin kahden tuhannen asukkaana Porvoossa. Rykmentti lahjoitti muistomerkin kiitoksena Porvoon kaupungille ja sen asukkaille sotilaiden majoittamisesta kahden vuoden ajan.

14 Elonleikkaajat, Aimo Tukiainen, 1945
Elonleikkaajat-reliefi sijaitsee kustannusyhtiö WSOY:n talona tunnetun kiinteistön seinässä. Teos kunnioittaa jatkosodan aikaisen pommituksen uhrien muistoa. Kustannusyhtiön pihaan pudonnut pommi surmasi elokuussa 1941 lähes 30 ihmistä, jotka olivat kiiruhtamassa talon alla sijainneeseen pommisuojaan. Lisäksi kymmeniä loukkaantui. Uhrin on haudattu Porvoon sankarihautausmaalle.

15 Werner Söderström, Oskari Jauhainen, 1960
Werner Söderström (1860–1914) oli suomenkielisen kustannustoiminnan uranuurtaja. Hän osti Porvoossa kirjakauppianaan toimineen isänsä kirjapainon ja laajensi sitä. WSOY oli 1800-luvun lopulla huomattavin suomenkielisen kirjallisuuden kustantaja. Patsaassa Werner Söderström istuu korttelin kokoisen toimitalansa ja painotalonsa edessä. WSOY:n kustannus- ja painotoiminta päättyi Porvoossa 1990-luvulla ja siirtyi Helsinkiin.

16 Sanojen synty, Jukka Tuominen, 1996
Porvoossa kirjapainoteollisuus ja muut kirjoihin liittyvät elinkeinot ovat olleet merkittäviä työnantajia. Kolmiosainen veistosryhmä muistuttaa tästä perinnöstä. Se sijaitsee pääkirjaston ja kustannusyhtiö WSOY:n entisen toimitalon läheisessä puistossa. Kirjatyöntekijöillä oli ollut tapana kokoontua puistoon tauoillaan ja työvuorojen vaihtuessa.

17 Evakkomuistomerkki

Jarmo Vellonen, 1999, Viborgin aukio
Porvoon seudusta tuli talvi- ja jatkosodan päätyttyä noin 5000 kotinsa menettäneen karjalaisen uusi kotiseutu. Porvoon karjalaisseurat käynnistivät hankkeen muistomerkin aikaansaamiseksi 1990-luvun lopulla. Teoksen kuva-aiheena on kaksi kättä, joista toinen kuvaa sitä elämäntyötä, jonka karjalaiset joutuivat jättämään taakseen. Toinen käsi kuvaa porvoolaisten auttavaa kättä.

18 Kalapoika, Pekka Alava, 1947

Kalapoika on Porvoon ainoa suihkulähdeveistos. Kustannusyhtiö WSOY lahjoitti teoksen Porvoon kaupungille sen 600-vuotisjuhlan kunniaksi vuonna 1946. Lahjoitus oli tarkoitettu lapsia ilahduttavan leikkipaikan ja vesialtaan perustamiseen. Työ tilattiin WSOY:n työntekijältä Pekka Alavalta, joka toimi myös kuvanveistäjänä.

19 Johannes Linnankoski, Kalervo Kallio, 1946

Johannes Linnankoski (oik. Vihtori Peltonen 1869–1913) oli Askolassa syntynyt kirjailija ja toimittaja, joka otti kantaa ajankohtaisiin keskusteluihin, kuten kielikysymykseen ja torppari- ja työväenkysymyksiin. Hänen tunnetuin romaaninsa on Laulu tulipunaisesta kukasta, josta on myös elokuvaversioita. Porvoossa Linnankoski tunnetaan etenkin sanomalehti Uusimaan perustajana ja päätoimittajana, ja hän teki myös aloitteen suomenkielisen oppikoulun eli nykyisen Linnankosken lukion perustamiseksi. Lukiorakennuksen seinällä on Heikki Varjan suunnittelema reliefi, joka kuvaa oppilaitoksen syntyä. Teos julistettiin lukion 75-vuotisjuhlan kunniaksi 1970.

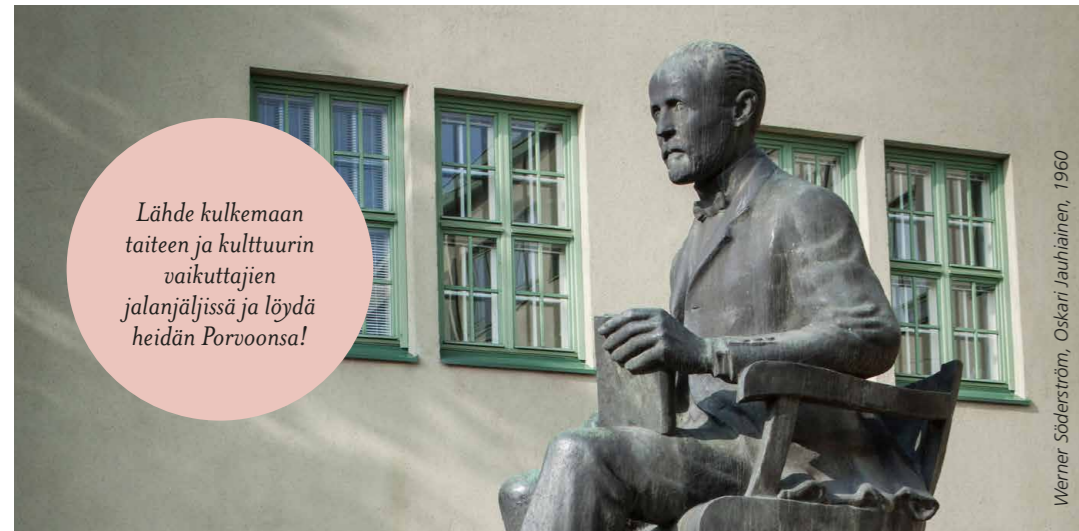
20 Alva Forsius, Marko Vaher, 2016

Alva Forsius (1866–1935) oli kättilö ja naisasianainen, joka teki elämäntyönsä naisten ja lasten parhaaksi. Hän perusti Porvooseen synnytyssairaalan ja Suomen ensimmäisen äiti-lapsi-kodin, joka oli tarkoitettu yksinäisille äideille ja heidän lapsilleen. Nykyisin entisessä synnytyssairaalassa toimii retkeilymaja ja vastapäisessä äiti-lapsi-kodissa on päiväkotit. Linnankoskenkatu 1.

Taiteilijoiden kaupunki

Porvoossa on kautta aikojen asunut poikkeuksellisen paljon taiteilijoita ja suomalaisen kulttuurin vaikuttajia, niin on myös nykyään. Nykypäivän luovat tekijät jatkavat Porvoon rikasta kulttuuriperintöä omalla työllään, ja voit nauttia heidän taiteestaan sekä kaupunkiympäristössä että tapahtumissa.

Monet menneiden aikojen merkkihenkilöt elävät puolestaan kaupunkikuvassa muistopatsaiden ja -merkkien muodossa. Heidät voit kohdata puistoissa ja niiden rakennusten läheisyydessä, joissa he aikoinaan asuivat ja työskentelivät.

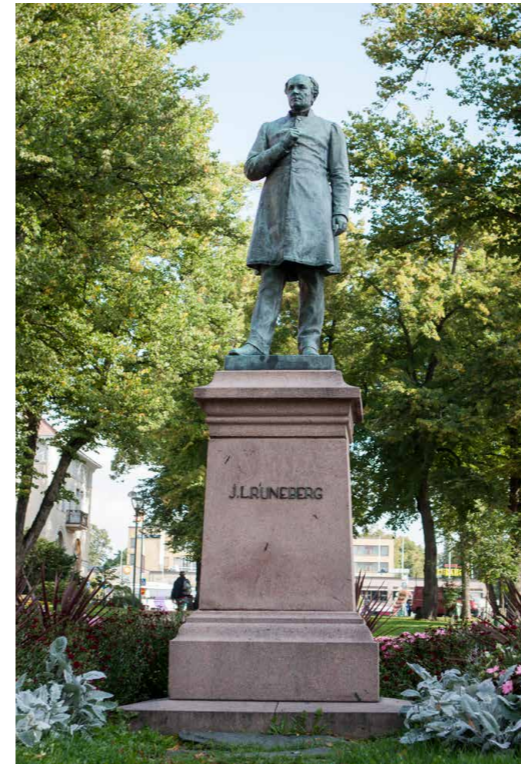
Werner Söderström, Oskari Jauhainen, 1960

Lähde kulkemaan taiteen ja kulttuurin vaikuttajien jalanjäljissä ja löydä heidän Porvoonsa!

Porvoon kehitys kulttuurikaupungiksi

1800-luvun kuluessa Porvoon kulttuuri- ja seuralämä vilkastui. Kaupunkiin myös muutti kulttuurivaikuttajia, kuten J. L. Runeberg perheineen. Vuosisadan jälkipuoliskolla nousi esille uusi sukupolvi taiteilijoita ja kulttuurivaikuttajia, joiden juuret olivat Porvoossa. Heistä monet on ikuistettu muistopatsaisiin kotikaupunkiinsa. Porvoon merkitystä taiteilijoiden kaupunkina kuvaa se, että useat muistomerkeistä ovat porvoolaisten taiteilijoiden tekemiä.

Johan Ludvig Runeberg, Walter Runeberg, 1885

Reitin esteettömyys

Monet teoksista sijaitsevat Vanhassa Porvoossa, jossa kadut ja torit ovat pääosin mukulakiveä. Raatihuoneentori on epätasainen ja viettää joelle päin. Alueella on myös korkeuseroja. Puistoissa sijaitseviin teoksiin voi tutustua esteettömästi. Puistoissa, toreilla ja joen rannoilla on penkkejä, joilla voi levähtää.

Kohteiden esteettömyydestä löydät tarkempaa tietoa osoitteesta: visitporvoo.fi/esteettomyys

Valtiopäivätriptyykki, Kirsi Kaulanen ja Ylva Holländer, 2009

Kalapoika, Pekka Alava, 1947

Historian näyttämö

Porvoo on Suomen vanhimpia kaupunkeja, ja se on toiminut monen historiallisen tapahtuman näyttämönä. Porvoon sijainti rannikolla ja hyvien liikenneyhteyksien varrella teki siitä jo varhain kaupan ja uskonnollisen elämän keskuksen. Lisäksi sekä Ruotsin että Venäjän armeijan joukko-osastot ovat majoittuneet kaupungissa eri vuosisatoina. Lukuisat muistomerkit kertovat kaupungin historiasta, ja sen asukkaiden elämään vaikuttaneista tapahtumista.

Porvoo sai kaupunkioikeudet 1300-luvulla, ja se on yksi Suomen vanhimmista kaupungeista.

Taidetta ja historian merkkihenkilöitä

Haluatko tietää lisää?
Katso teosten tarkemmat kuvaukset ja lisää taidetta verkosta.

porvoo.fi/kulttuuri

KARTTA +

Muistomerkkien
Porvoo

PORVOO BORGÅ

Fredrika Runeberg, Gunnar Elfgren, 1957